

Студент 3 курсу
факультету обліку і аудиту ХНЕУ

НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ВИКОРИСТАННЯ ТРУДОВИХ РЕСУРСІВ

Анотація. Розглянуто основні напрями підвищення ефективності використання трудових ресурсів на ринку праці України в умовах формування ринкових відносин.

Аннотация. Рассмотрены основные направления повышения эффективности использования трудовых ресурсов на рынке труда Украины в условиях формирования рыночных отношений.

Annotation. The main directions of increasing the efficiency of a manpower use at the labor market in Ukraine under the conditions of formation of the market relations are considered.

Ключові слова: трудові ресурси, безробіття, працездатність, ринок праці.

Ураховуючи складність ситуації в економіці країни та на ринку праці зокрема, актуальним залишається питання розробки нової ринкової концепції управління трудовими ресурсами, посилення місця та ролі управління трудовими ресурсами на державному рівні.

Існує багато підходів щодо визначення поняття "трудоі ресурси". Далі слід навести декілька з них. Романішин В. О. визначає трудові ресурси як головну продуктивну силу суспільства [1].

Травін В. В. визначає трудові ресурси як частину населення країни, яка володіє фізичним розвитком, розумовими здібностями і знаннями, необхідними для заняття суспільно-корисною працею [2].

Качан Є. П. розглядає трудові ресурси як сукупність носіїв робочої сили, яка здебільшого визначається демографічною структурою населення, встановленими межами працездатності як тих, що беруть участь у процесі праці, створенні споживчих вартостей і соціально-культурних цінностей, так і потенційно здатних до суспільно-корисної діяльності [3].

З точки зору автора, поняття "трудоі ресурси" слід визначити як частину населення країни, що за своїм фізичним розвитком, розумовими здібностями і знаннями здатна працювати в народному господарстві.

Метою роботи є визначення напрямів підвищення ефективності використання трудових ресурсів. Головним об'єктом на ринку праці є людина як особистість і головна виробнича сила суспільства.

Виходячи із поставленої мети, основними завданнями є:

охарактеризувати ринки праці в Україні та надати статистичні дані;

визначити напрями зниження рівня безробіття в країні;

використовувати трудові ресурси на ринку праці в Україні.

Складна економічна ситуація в країні та кардинальні зміни в суспільстві не могли не зачепити одну з найважливіших сфер суспільства, що характеризує ефективність економіки, – трудові ресурси країни. Велике значення має управління трудовими ресурсами, яке охоплює формування, раціональне використання трудових ресурсів, регулювання й контроль трудового потенціалу, розробку новітніх методів покращення показників продуктивності праці.

Загальний спад виробництва, що спостерігається у багатьох галузях практично по всій Україні, став причиною того, що кількість вакансій у виробничій сфері безупинно скорочується, а кількість безробітних із кожним днем збільшується, значна частина населення виїжджає за кордон. Зміни в економіці й погіршення екологічної ситуації призвели до негативних змін структури, кількості трудових ресурсів та погіршили демографічну ситуацію [4].

Трудові ресурси в Україні становлять 57,4 % від усього населення. Серед них 56,3 % припадає на осіб працездатного віку, а 3,3 % – на пенсіонерів та підлітків. Частка підлітків у формуванні трудових ресурсів країни не перевищує 0,3 %. Хоча жінки вибувають швидше із працездатного віку, але питома вага їх у складі трудових ресурсів становить 51 %. Майже 71 % населення працездатного віку проживає в містах. Зайняте населення становить у нашій країні 37,8 % від загальної його чисельності. Серед нього більша половина – особи віком від 30 до 49 років, які мають достатньо високий рівень професійно-кваліфікаційної та освітньої підготовки. Частка спеціалістів з вищою і середньою спеціальною освітою у складі зайнятих у господарстві становить близько 29 % [5].

Зміни чисельності трудових ресурсів залежать від природного руху населення – народжуваності та смертності. За інших однакових умов швидкому зростанню населення відповідає швидке зростання трудових ресурсів і навпаки. Однак зміни в народжуваності на трудові ресурси вплинуть лише через 16 років. Співвідношення чисельності поколінь, що вступають у працездатний вік, також змінюється.

Серед трудових ресурсів, які нині незайняті, основну частину становлять ті, що вчаться. Однак останнім часом зростає кількість безробітних, тобто людей, які хотіли б працювати, але не можуть знайти роботу. Їх частка в Україні, тобто рівень безробіття, на початку 2000 року становила 4,3 % від чисельності трудових

ресурсів і з кожним роком відсоток безробітних зменшується. До того ж у нашій державі існує так зване приховане безробіття. Суть його полягає в тому, що на багатьох підприємствах чисельність працюючих набагато перевищує оптимальну, тобто таку кількість, при якій забезпечується ефективна робота підприємства. В умовах, коли в Україні спостерігається складна демографічна ситуація, дуже важливою є проблема раціонального використання трудових ресурсів. На території України забезпеченість ними має значні відмінності, що пов'язано як з особливостями демографічних процесів, так і економічного розвитку в окремих регіонах [6].

Трудові ресурси в Україні використовуються нераціонально. Переважаючою формою зайнятості населення все ще залишається державний сектор економіки. Проте частка недержавних форм власності і питома вага працюючих у ній поступово зростає. Особливо багато проблем із раціональним використанням трудових ресурсів у малих і середніх містах, переважно на Правобережжі. Загострюється ситуація і в Донбасі у зв'язку із закриттям шахт. У народному господарстві жінки переважають над чоловіками. Часто вони зайняті на важких і шкідливих роботах, працюють у нічну зміну. Це ще один із чинників демографічної кризи в Україні.

Певний надлишок трудових ресурсів є в сільській місцевості деяких областей. У масштабах країни поряд зі створенням у таких районах додаткових робочих місць слід упроваджувати організований територіальний перерозподіл населення у вигляді міжрайонних міграцій. Однак при розробці конкретних напрямів досягнення оптимальної зайнятості в районах із надлишком трудових ресурсів орієнтуються на обставини, що склалися в тих чи інших районах. Наприклад, аналіз ресурсної частини балансу показує, що у структурі останніх переважають особи старших вікових груп. При цьому враховують і тенденції до природного приросту. При зниженні на перспективу природного приросту населення у працездатному віці і "старінні" трудових ресурсів навіть у районах із надлишком трудових ресурсів доцільно розширювати сферу прикладання праці на місці і досить обережно підходити до питань територіального перерозподілу їх. Такий підхід виправдовує себе при прогнозуванні раціонального використання трудових ресурсів сільської місцевості районів із надлишком трудових ресурсів. Практика показує, що в окремих районах сільське господарство забезпечене трудовими ресурсами на достатньому рівні. Однак вважати працездатне сільське населення резервом для галузевого перерозподілу доцільно за умови відповідного зниження затрат живої праці на виробництво сільськогосподарської продукції на основі впровадження досягнень науково-технічного прогресу. Основним напрямом забезпечення робочою силою трудодефіцитних районів треба вважати не додаткове залучення нових працівників, а скорочення затрат живої праці. Власне в умовах ринкової економіки дефіцит трудових ресурсів зумовлюватиме потребу впровадження у виробництво нових форм організації й оплати праці, досягнень науково-технічного прогресу [7].

Щоб подолати зниження рівня безробіття в Україні потрібно забезпечити:

- надання бюджетних коштів на перекваліфікацію співробітників;
- відновлення ринку праці;
- відновлення роботи підприємств, і як наслідок – створення нових робочих місць;
- покращення стану виробництва;
- дослідження ринку праці щодо актуальності різних спеціальностей;
- застосування нових методів подолання безробіття, наприклад громадських робіт.

Отже, активно вживаючи дані заходи, можна суттєво зменшити рівень безробіття. Це дозволить підвищити рівень зайнятості та особисті доходи населення шляхом створення нових робочих місць. Це, у свою чергу, приведе до розвитку виробництва та підвищення рівня розвитку національної економіки.

Наук. керівн. Іванієнко В. В.

Література: 1. Романишин В. О. Рынок труда Украины: современное положение и пути реформирования / В. О. Романишин // Актуальные проблемы экономики. – 2004. – № 6. – С. 214–219. 2. Травин В. В. Кадровая политика в современных условиях / В. В. Травин. – М., 2006. – 364 с. 3. Качан С. П. Управление трудовыми ресурсами : навч. посібн. / С. П. Качан. – К. : Видавничий дім "Юридична книга", 2005. – 358 с. 4. Загора О. І. Основні тенденції формування і використання трудових ресурсів / О. І. Загора // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 4. – С. 85–91. 5. Глобальні тенденції зайнятості у світі та ринок праці України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.fpsu.org.ua. 6. Завіновська Г. Т. Соціально-економічна характеристика трудових ресурсів [Електронний ресурс] / Завіновська Г. Т. – Режим доступу : <http://studentbooks.com.ua>. 7. Навчальний посібник для старшокласників та абітурієнтів [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://subject.com.ua/geographic/masyak/154>.